

Wandelroute

De wandeling begint bij het Baarhuisje.

Het zogeheten ‘baar’- of ‘drenkelingenhuisje’ dateert van omstreeks 1856 en is uitgevoerd in een stijl die wordt aangeduid als Willem II-Gotiek. Het is hoogstwaarschijnlijk een ontwerp van de Arnhemse stadsarchitect H.J. Heuvelink (ca.1806-1867). De benaming drenkelingenhuisje verwijst naar de tijd waarin de scheepvaart op de Rijn slachtoffers maakte omdat lang niet iedereen de zwemkunst machtig was.

Het huisje is gebouwd op een rechthoekige plattegrond. Kenmerkend is het witte pleisterwerk en de tuitgevels aan de kopeinden. Die zijn nagenoeg identiek uitgevoerd en bezitten op de hoeken achthoekige kolommen. De schuine zijden van de topgevel aan de straatzijde worden afgesloten door een kanteel-achtig siermotief in tegenstelling tot de achtergevel, waar dit motief ontbreekt. Het baarhuisje is een rijksmonument.

U staat met het zicht op de voorkant van het Baarhuisje en loopt naar rechts naar het derde pad. Hier treft u nr 1 van een reeks (35) grijze hardstenen paaltjes aan. Volgt u deze genummerde paaltjes en de beschrijving die erbij hoort, dan mist u niets.

Het cijfer tussen de haken geeft het nummer aan van het paaltje. De code achter de naam geeft de officiële plaats aan van het graf op de plattegrond van de begraafplaats. Bijvoorbeeld: [1] fam. Wenting C387
r. = rechts van het pad, l. = links

[r.1]fam. Wenting C387

In dit graf liggen Gerrit Wenting en Kaatje Evers en 2 kleinkinderen. Op de marmeren grafsteen staat een kom afgebeeld in Jugendstil met hangende bloemen. (Zie ook het hoofdstuk over de symbolen op de begraafplaats.)

grafmonument Wenting

Augusta de Wit

[1.2] Augusta de Wit A345

“Het is schandelijk zoals jij je leven verbrokkelt.” (Henriëtte Roland Holst). Augusta de Wit bracht haar vroege jeugd door op Sumatra in Sibolga. Haar vader was daar de Resident. Ze doorliep in Nederland de middelbare school en ging in Engeland studeren. Daarna ging ze terug naar Nederlands-Indië, waar ze les ging geven, correspondent was voor kranten, literaire kritieken en reisverhalen schreef. Ze beschreef land en volk vanuit het perspectief van de gewone mensen die er werkten en leefden in hun vaak slechte situatie. Om de verplichtingen die het leven van de blanke kolonisten bepaalden, gaf ze niet veel. Ze was een geëmancipeerde vrouw. Na haar Indische tijd reisde ze veel door Europa, afgewisseld met verblijven in Oosterbeek, waar haar ouders zich als oud-Indië-gangers hadden gevestigd.

Vanaf 1914 was Augusta de Wit ook politiek actief. Ze had contacten met Herman Gorter en Henriëtte Roland Holst. In 1916 werd ze lid van de voorloper van de communistische partij. Vanuit het perspectief van waaruit ze altijd gewerkt had, namelijk dat van de onderdrukte, hoe en waar dan ook, was dit voor haar een logische stap. Augusta de Wit is op 15 februari 1939 bijgezet in het familiegraf, waar haar vader, Jan Carel sinds 1884 begraven lag.

[1.3] Teunis Gazenbeek B118

Behalve A.H. Gazenbeek liggen in de kelder ook enkele kinderen die levenloos geboren zijn. De afgeknotte zuil staat voor het vaak plotselinge einde van het aardse bestaan. Ook op het graf van H.J. Carbasius (A246, rechts achteraan) staat een zuil.

[1.4] Jacobus Lebret A315

”Laat uwe rechterhand niet weten, wat uwe linkerhand doet.”

Na een werkzaam leven als hoogleraar aan de Polytechnische School te Delft kwam Jacobus Lebret in 1872 op het landgoed De Dennenkamp wonen. Hij had een zwak voor de Oosterbeekse jeugd: veel feesten en traktaties werden door hem betaald. Hij en zijn vrouw maakten de vestiging van een zelfstandige Remonstantse kerk mogelijk door de bouw van de kerk te betalen; het gebouw, aan de Wilhelminastraat is in 2010 gerestaureerd.

[1.5] Corrie Wesselink en Johan Wesselink A321A

Wesselink werkte als ambtenaar bij de gemeente. Actief als journalist voor de plaatselijke pers, vooral op cultureel terrein. “ Schilders van den Veluwezoom” is een bekend boek van hem. Verder schreef hij enkele korte verhalen die nu gedateerd aandoen.

Het symbool de zonnebloem betekent: open uw hart naar het Licht (God).

[1.6] Claas Hendrik Meiners A283

Meiners schilderde veel Gelderse landschappen. Hij kwam in 1853 naar

Oosterbeek. Later verhuisde hij naar Arnhem. Hij is een van de schilders van de Oosterbeekse School.

[1.7] Cornelis van der Mijle A255

Op deze zerk staan twee takken afgebeeld: een eikentak als zinnebeeld van de onvergankelijkheid en een palmtak. De palmtak, die veel voorkomt op de begraafplaats, is het attribuut van de godin van de overwinning, hier de overwinning op de dood. De palmtak verwijst naar de intocht van Christus in Jerusalem. Een duif met palmtak verwijst naar vrede.

[8, rechts aan het eind van het pad]

Hier vindt u veel klimop, mossen en korstmossen op en langs de muur. Deze plek is vergelijkbaar met die op de andere hoek, maar door de bomen komt er maar heel weinig licht. Slechts een paar kruiden kunnen het hier redden. Mossen en korstmossen komen veel voor op begraafplaatsen. Er staan op voegen tussen stenen, op zerken en ook op de bodem vele soorten mos, elk met een eigen kleur. Soms staan er korte bruine steeltjes op. Dit zijn sporendoesjes. Als deze zich openen komen de sporen - stoffijne zaadjes - eruit. Als deze in goede omstandigheden terechtkomen groeien er weer nieuwe mosplantjes uit.

Een korstmos is een combinatie van twee organismen: schimmel en groene alg. Het zijn pioniers, want ze kunnen op plaatsen groeien waar eigenlijk geen leven mogelijk zou zijn: o.a. op grafzerken. De schimmel produceert zuren die voedingsstoffen uit steen oplossen. Deze worden opgenomen en gebruikt door de alg om voedsel te produceren, ook voor de schimmels. Zonder elkaar zouden ze het niet kunnen redden. Het moge duidelijk zijn, dat zerken en grafstenen op den duur te lijden hebben van deze symbiotische organismen.

[9, oversteken naar pad aan uw linkerhand]

Op deze plaats staat een geweldig uitgegroeide Paardenkastanje. Deze boom heeft met zijn wortelstelsel het graf en de fundamenten weggedrukt en een chaos van stenen en banden veroorzaakt. Opmerkelijk is dat zelfs het hek voor de

boom geen belemmering vormde: de boom is met de stam om het hek heen gegroeid. De Paardenkastanje of Wilde Kastanje, geen familie van de Tamme Kastanje, heeft niets met paarden te maken. Als het blad is afgevallen laat het op het takje een litteken achter dat de vorm van een paardenhoef heeft. De boom wordt geplant om zijn brede kroon en prachtige bloemen. De bloemen bevatten veel honing en worden vooral door hommels bezocht. De meeste bloemen zijn onvruchtbaar, maar er blijven toch genoeg over om vruchten te vormen. In de stekelige bolster zit dan meestal één donkerbruine kastanje. Al in juni is de groei van de kastanje afgelopen. Het hout vertoont geen jaarringen en het is onbruikbaar; het trekt en scheurt enorm, is licht en bros en vergaat heel snel. De Paardenkastanje wordt bedreigd door een mineerinsekt. De kever vreet zich een gang in het blad van de kastanje en doet zich tegoed aan het bladgroen. Dit verzwakt de boom. Een andere parasiet op deze kastanjesoort, waarschijnlijk een schimmelsoort, veroorzaakt de bloedingsziekte, waarbij bruine plekjes op de stam ontstaan waaruit bruin vocht komt. In een later stadium barst de bast open en valt de schors af. Is de aantasting rondom de hele boom dan sterft deze.

[10, 2e steen rechts naast de kastanje]

Johannes Warnardus Bilders en Maria Philippina Bilders-van Bosse A256 en A258

Een eenvoudige steen voor een bekend echtpaar. Johannes Bilders was een van de eersten die naar de natuur aan de Veluwezoom schilderde. Vele schilders volgden zijn voorbeeld. De Oosterbeekse School ontstond. Enkelen vestigden zich hier, anderen zouden een belangrijke rol in de Haagse School gaan spelen. Bilders woonde het grootste deel van zijn leven in Oosterbeek.

Hij trouwde met Marie van Bosse, een landschapsschilder, die zijn tweede echtgenote werd. Ze woonden in Rozenhage aan de Benedendorpsweg.

Johannes Bilders en
Marie Bilders-van Bosse

Pad volgen richting baarhuisje

[l. 10A] Cornelis Willem Opzoomer A272

Wijsgeer en rechtsgeleerde Opzoomer heeft vooral als filosoof – op jonge leeftijd in 1846 benoemd tot hoogleraar aan de Universiteit van Utrecht – grote invloed uitgeoefend. Hij was aanhanger van het empirisme, een wijsbegeerte

van de ervaring die, onder invloed van de bloei der natuurwetenschappen, de methode hiervan productief wilde maken voor de geesteswetenschappen; zodoende werd het geloof in wonderen, waarvan in de bijbel zo vaak sprake is, als strijdig met de ervaring verworpen. Hoewel geen theoloog was Opzoomer op theologisch terrein zeer invloedrijk. In orthodoxe kringen gevreesd had hij daarentegen in “moderne” vrijzinnige kringen grote aanhang. Het wekt dan ook geen verbazing dat hij één der initiatoren was (en de eerste voorzitter) van de Nederlandse Protestanten Bond (1870), geen nieuwe kerk maar een vereniging die een overkoepelende organisatie wilde zijn van alle vrijzinnigen in de bestaande kerken en daarbuiten. Ook als rechtsgeleerde maakte hij naam met zijn beroemde commentaar op het Burgerlijk Wetboek. Na zijn vervroegd emeritaat vestigde hij zich in 1890 in Oosterbeek waar de familie Opzoomer nauw bevriend was met Marie Bilders-van Bosse.

[l. 11] Xeno Münninghoff en Tilly Münninghoff –van Vliet A320A

“ Twee aan de kunst gewijde levens gingen samen. Doch dit getuigt van hun persoonlijkheid, zij behielden een eigen stijl en een eigen palet”. Xeno Münninghoff werd na het behalen van de akte Tekenen MO, directeur van de Gemeente Teekenschool in Renkum. Hij heeft die functie 41 jaar vervuld en de school tot grote bloei gebracht. Daarnaast had hij contacten met schilders in Renkum, o.a. Theophile de Bock. Hij werd lid van de schildersvereniging ”Pictura Veluvensis” en vervulde enige bestuursfuncties. Münninghoff had samen met De Bock veel verkooptentoonstellingen in Amsterdam en Utrecht en bij kunsthandel Gerritsen in Oosterbeek. Ook internationaal werd zijn werk geëxposeerd. In 1906 ontmoette Xeno de schilderes Tilly van Vliet, tijdens een sollicitatiegesprek. Ze trouwden en kregen twee dochters.

Tilly van Vliet schilderde vooral kinderportretten en bloemstilleven. Ze exposeerde samen met haar man, ook in eigen huis, waar ze het licht, de presentatie en de sfeer beter vonden dan in de galleries. Ze woonden in Oosterbeek, aan de Van Toulon van der Koogweg/hoek Bato’sweg, “Heerdestede”, met een mooi uitzicht op het park Bato’swijk. Tijdens de Slag om Arnhem is het huis zwaar beschadigd en is werk verdwenen. Xeno overleed in Barneveld; de evacuatie was te veel voor hem geweest.

Op hun grafsteen staat: “Ars longa, vita brevis”, de kunst blijft bestaan, het leven is kort.

[l.12] Jan van Embden en Wilhelmina Dorothea Loopuit A296

Van Emden was van 1866 tot 1892 burgemeester van Renkum. “Hij was een verdienstelijk en krachtig burgemeester, wiens wil wet was. Ondanks dat kon hij bogen op sympathie en ontzag bij de burgers.”, schreef een ambtenaar van Binnenlandse Zaken. Van Embden was een ondernemend man, eigenaar van veel grond o.a. ten zuiden en noorden van de spoorweg Utrecht-Arnhem. Die grond is later dicht bebouwd. Hij zelf liet daar verschillende arbeiderswoningen bouwen

bijvoorbeeld aan de Lebretweg. Aan de Klingelbeekseweg vestigde hij een suikerfabriek. Van Embden heeft er ook voor gezorgd dat de gemeente een gemeentehuis kreeg. Het is van 1866 tot 1927 in gebruik geweest. Het gebouw staat aan de Utrechtseweg/hoek Jan van Embdenweg. Op dit moment is kunsthandel Albricht erin gevestigd. In 1855 tekende hij, samen met de gemeentesecretaris, de akte voor aankoop van de grond voor deze begraafplaats.

[1.13] Mr. Jan Pieter Adolf graaf van Limburg Stirum A314

Van Limburg Stirum is een telg uit de familie die in de Nederlandse politiek aan het begin van de 19^e eeuw een rol heeft gespeeld. Vlak na de Franse tijd van overheersing heeft een driemanschap tijdelijk de Nederlanden bestuurd: Gijsbert Karel van Hogendorp, Leopold van Limburg Stirum en Van der Duijn van Maasdam.

“De Lichtenbeek” waar de familie woonde, is een mooi voorbeeld van een landgoed zoals er in deze omgeving meer waren. Het huis zelf, uit ongeveer 1835, is in de Tweede Wereldoorlog afgebrand, overigens niet door oorlogshandelingen. Op de Lichtenbeek zijn nog steeds de zuilen van de toegangspoort naar het huis te vinden, evenals het koetshuis, de oranjerie en de ommuurde boomgaard/moestuin en een boerderij. Van Limburg Stirum heeft in zijn korte leven veel maatschappelijke functies vervuld. Hij was hij bestuurslid van de Christelijke verzorging van Krankzinnigen en Zenuwlijders; van de Christelijke verpleging van Bedelaars en Landlopers. Namen van verenigingen die er niet om liegen.

Als voorzitter van de Vereniging tot Instandhouding van Christelijke Scholen in Arnhem was hij plaatselijk actief. In Oosterbeek was hij bestuurslid van het Nederlands Bijbelgenootschap, van Patrimonium en de Christelijke Zangvereniging.

[14, daarnaast] Herman Julius Wellenbergh A316

Herman Julius Wellenbergh, de broer van J.R. Wellenbergh, overleed die in maart 1899 op 53-jarige leeftijd. Zijn broer, J.R. Wellenbergh, ook overleden in 1899, heeft het landgoed de Sonnenbergh “ van een woest en onaantrekkelijk gebied ontgonnen en herschapen in een prachtig wandelgebied, een waar lustoord.”, zoals de Oosterbeeksche Courant bij zijn overlijden schreef. Maar J.R. Wellenbergh is begraven in het verdwenen familiegraf op de Sonnenbergh. In 1911 werden de familieleden overgebracht naar een graf op de gemeentelijke Begraafplaats Zuid. Maar ook dat graf is inmiddels geruimd.

[1.15] Gerrit Jan Schildering B119

Aan weerszijden van de naam zijn prachtig gestileerde zandlopers te zien. De enige op de begraafplaats. Symboliek voor de kortstondigheid van het leven en het naderen van het stervensuur.

[16, schuin daartegenover, op de 2e rij in het midden]

Georg Julius Wienecke A219

Wienecke is geboren in Duitsland, waar hij als arts afstudeerde. Hij nam daarna dienst in het Nederlandse leger in Indië. Tijdens een verlofperiode werd hij genaturaliseerd tot Nederlander. Weer in Indië werd zijn standplaats o.a. Timor, Java en Sumatra. Wienecke was een verzamelaar van diersoorten, voornamelijk vissen, reptielen en amfibieën, schelp- en schaaldieren die hij opstuurde naar allerlei natuurhistorische musea in Europa. Hij heeft veel internationale onderscheidingen ontvangen voor dit werk. Er is zelfs een kreeftensoort naar hem genoemd: *Palinurellus wieneckii*. In 1870 trouwde hij met Sietske Abrahamsz, een nichtje van Eduard Douwes Dekker (Multatuli). Ze kregen twee zonen. Na zijn pensionering, in 1874, kwam het gezin in Oosterbeek wonen. Wienecke was hier nog actief als arts, vooral voor de armen, die hij gratis medische zorg gaf. Hij werd dan ook geliefd in het dorp.

Grafmonument Schildering

Georg Julius Wienecke

[pad weer volgen]

[1.17] Albert Antoine Loopuyt B125

Hij was gemeentesecretaris en zwager van burgemeester Van Embden. Hij was eigenaar van een van de laatste delen van de Heerlijkheid Rosande. Hij liet het huis Schelmseweg no 1 bouwen.

nb. Het is opvallend dat Albert Loopuyt niet in het familiegraf A164 t/m A 169 begraven ligt, hoewel daar nog ruimte is.

[1.18] Isaäc Brevée A348A

Dr. Brevée stond bekend als een vader voor de ernstig zieken en een kundig dokter voor zijn vele patiënten. De plaatselijke krant Hoog en Laag schreef bij zijn overlijden: “Schijnbaar wat fors in zijn optreden, was juist dr. Brevée de

man met het bewogen hart. Naast zijn grote kennis, bezat hij een diepe zin voor fonkelende humor en menig zieke is verblijd door de warmte van zijn persoonlijkheid.” Direct na zijn studie begon hij in 1904 zijn praktijk in het benedendorp in Oosterbeek.

Dat de dokter populair was bleek uit een gedenkboek, dat hem werd aangeboden bij zijn veertigjarig jubileum als huisarts (1944). Op de voorkant staat een soort oorkonde met als devies “Semper Paratus.” Dan woorden van waardering en dankbaarheid voor de toewijding en bekwaamheid die “hem gedurende veertig jaren een zegen deden zijn voor Oosterbeek.” Deze oorkonde was ondertekend door o.a. burgemeester J.J.Talsma, Johan Wesselink, mr. A.Loopuyt, Xeno Munninghoff en A.Weenink.

De grote vaas is half origineel (onderkant) en half nieuw (bovendeel). De oorspronkelijke vaas kwam uit de tuin van huize Beekhof, waar de familie Brevée heeft gewoond, en werd na zijn overlijden bij het graf gezet. Door onbekende oorzaak is de bovenkant verdwenen en jarenlang heeft de kale onderkant bij het graf gestaan. Aan de hand van een oude foto is in 2009 de vaas - zo veel mogelijk gelijkend - gereconstrueerd.

Borstbeeld dokter I.Brevée

[volg het pad richting Baarhuisje.]

Let op: onder de treurbeuk rechts en links graven met symbolen (o.a. koperen palmtak) en bijzonder hekwerk.

[19, in het volgende pad vanaf Baarhuisje links]

Cornelia Hendrika Gaasbeek C075

Op deze prachtige grafsteen staat een omgekeerde toorts op elk van de zijkanten. Verder staan in het boogje aan de voorkant heel subtiel een aantal bloemkelken en een vlinder afgebeeld.

[1.20]

Tijdens de wandeling passeert u verschillende keren naaldbomen, Thuja's, met een droge, uit lange schilfers bestaande schors. Er staan op deze begraafplaats wel tien stuks. De Thuja is een typische "begraafplaatsboom". Hij wordt ook wel Levensboom genoemd. Deze soort komt uit Noord-Amerika.

Het is de eerste soort die uit dit werelddeel in Europa is gekweekt. In Parijs moet er al in 1553 een gestaan hebben. Typisch is de harsgeur die de schubvormige bladeren afgeven. De vruchten bestaan uit bruine kegels, waarvan de schubben in droge perioden uiteenwijken zodat de zaden door de wind kunnen worden verspreid.

[1.21]

Even verderop staat links een grote hulststruik met een prachtige koepel. Als u goed kijkt ziet u eronder een bescheiden grafsteen en vier bordjes met nummeraanduidingen, die duiden op vier grafplaatsen. Hulst is tweehuizig, er zijn mannelijke struiken en vrouwelijke. Mannelijke struiken hebben geen bessen. Deze struik draagt bessen en is dus vrouwelijk. Hulst is, net als klimop, een veel voorkomende plant op begraafplaatsen, want ze is het symbool voor eeuwig leven en verbondenheid tot in de dood, want altijd groen.

[Let op: r. 33A]

Olivier Corneille Ernest van den Broeck A215

Dit grafmonument is het enige op de begraafplaats met een Franse tekst. "Ici repose/ Olivier Corneille Ernest van den Broeck/ Artiste peintre" (Hier rust Olivier Corneille Ernest van den Broeck, kunstschilder). De begravenen die de voornaam Ernst gebruikte, is geboren in de Brusselse gemeente Sint-Joost-ten-Node, vandaar het gebruik van de Franse taal. Hij volgde aan de nog bestaande kunstacademie van Sint-Joost-ten-Node enkele jaren de cursus tekenen/schilderen naar levend model, in 1881 samen met de kunstschilder jhr. Anthon van Rappard. Deze was ook getuige bij het huwelijk van Ernst van den Broeck met Antoinetta Alsche (Den Haag 1883). Nog in hetzelfde jaar overlijdt Van den Broeck in Oosterbeek, dertig jaar oud.

Er is tot op heden geen enkel artistiek werk van hem bekend. Wellicht heeft de weduwe met de graftekst vooral de ambitie van haar man willen eren.

[r.22] Grafkelder familie Carst A155

De betonnen engel is door vandalisme in de tachtiger jaren van de vorige eeuw ernstig beschadigd. Hij is nu in reparatie.

Engel graf Carst

Grafmonument Vriese

[r.23] Mr. M.W. Vriese A137

Dit is een grafkelder. Achter elke naam op de zerk staat een verwijzing naar de bijbel en een tekst. Achtereenvolgens:

“Uw goedertierenheid, Heer! zij over ons gelijk als wij op u hopen”.

“Omhoog het hart naar boven”.

“Komt herwaarts tot mij allen die belast zijt en vermoeid zijt en ik zal u ruste geven”. Verder is er een zuil met daarop de bijbel en daarachter een kruis. De bijbeltekst luidt: “Ik stijg tot mijn vader en tot uw vader”. Joh.20 v 17.

In het marmeren paneeltje aan de voorkant van de zuil staat een zogeheten ouroboros, een slang die in zijn eigen staart bijt, met daarin vlinders en geknakte bloemen. Dit zijn symbolen van de kringloop en de vergankelijkheid van het leven.

[r.24] Jan van 's Gravenweert en Jacobus de Graaff A125

Meester en knecht, twee vrienden voor het leven. Van 's Gravenweert kwam uit een rijke familie. Hij studeerde heel gemakkelijk. Al op jonge leeftijd vertaalde hij klassieken. Hij studeerde af als jurist. Hij wijdde zijn leven aan reizen naar Scandinavië en het Midden Oosten, aan dichtkunst en literatuur. Tijdens de Belgische Opstand stelde hij zich als diplomaat beschikbaar. Hij vervulde hierbij een belangrijke rol, wat hem de titel staatsraad opleverde. In 1844 kwam hij naar Oosterbeek. Binnen de gemeenschap maakte hij zich nuttig in de gemeenteraad en vele besturen. Jacobus de Graaff heeft het grafmonument opgericht. Het is op deze begraafplaats het enige van metaal. Aan de zijkant twee gedoopte toortsen. De andere kant laat een slang zien, die zich in de staart bijt. Het teken van oneindigheid. De olielamp verbeeldt het eeuwige licht. Jacobus de Graaff is, naar de wens van zijn meester, later in het graf bijgezet. Dit grafmonument is een rijksmonument. Het is gerestaureerd in 2005.

[r.25] Jacob van Lennep A123

Tijdens een vakantie in pension Schoonoord is Jacob van Lennep gestorven en hier begraven, naar zijn wens, onder de eenvoudige zerk. Jacob van Lennep was een bekend schrijver van o.a. historische avonturenromans. Ook verzorgde hij de uitgave van de werken van Vondel en de publicatie van de Max Havelaar van Multatuli. Hij was op landelijk niveau maatschappelijk actief. Zo liet hij waterleiding aanleggen in Amsterdam. Hij was volksvertegenwoordiger in de Tweede Kamer. Een comité, onder leiding van Jan van 's Gravenweert, heeft een jaar na zijn overlijden het grafmonument opgericht o.a. met financiële steun van koning Willem III, voor wie Van Lennep redevoeringen had geschreven. De buste en de zwaan zijn van Johan Theodore Stracké. Aan de zijkant staan de attributen van de vrijmetselarij, een omgevallen zuil en een vlinder. Aan de andere kant de tekens die zijn dichterschap en maatschappelijke verdiensten weergeven. Het grafmonument is een rijksmonument. Het is gerestaureerd in 2006 en 2007.

Heel opvallend is de grote treurbeuk achter het grafmonument. De takken hangen in lange slierten omlaag. Zware takken worden met kabels bij de hoofdstam getrokken. De leeftijd van deze beuk is bijna tot op de dag nauwkeurig vast te stellen omdat deze geplant is vlak vóór of na de onthulling van het monument op 6 september 1869.

mr. Jan van 's Gravenweert

Jacob van Lennep

[26, aan het eind] Robert Daniël Wolterbeek A103

De familie heeft een zeer opvallende grafkelder laten aanleggen met een hek en een stenen muur erom. De namen op de prachtige tombe (een ontwerp van de bekende architect Pierre Cuypers) laten zien dat er vele bijzettingen zijn geweest, tot in de huidige tijd toe. Op de graftombe staat naast de namen van hen die zijn bijgezet een aantal symbolen dat getuigt van een christelijk geloof: de initialen van Christus met de Alpha en Omega, het Begin en het Eind. In de bovenrand van de zijkanten staan Geloof, Hoop en Liefde, met daaronder spreuken.

Wolterbeek wilde als Amsterdams koopman buiten wonen in Oosterbeek. In 1853 kocht hij de Koude Herberg. Hij liet die slopen en bouwde er een buiten, dat hij de Valkenburg noemde. De familie woonde er alleen in de zomer. Er werd op het landgoed, geheel naar de geest van de tijd, een tuin aangelegd met een collectie zeldzame planten. De familie heeft tot 1923 in het huis gewoond. In 1975 is het gesloopt.

[27, links van Wolterbeek] Leendert Fangman A033

Leendert Fangman kocht in 1872 het gebied dat we nu Bato'swijk noemen. Hij was toen 37 jaar oud en kwam uit Culemborg waar hij medisch doctor was. Je zou kunnen zeggen dat hij bijna op eigen terrein begraven ligt.

Hij liet een nieuw huis bouwen en breidde het landgoed verder uit met oranjerie, koetshuis, moestuin, boomgaard. Hij legde een eigen waterleiding aan. Het huis heeft als gemeentehuis gediend tot het in de Slag om Arnhem is verwoest.

[hetzelfde pad teruglopen richting Baarhuisje]

[r.28] Arend Hilhorst A045

Zeer terecht dat in Oosterbeek een straat naar Arend Hilhorst is genoemd. Deze van oorsprong timmerman/aannemer is een voorbeeld van iemand van het "gewone volk" die zich ontwikkelde en zich volledig inzette voor de Oosterbeekse en Renkumse gemeenschap. Zijn grote hobby was het Oosterbeekse Mannenkoor, later de Oosterbeekse Zangvereniging. Hij was bestuurslid van de vereniging. Er wordt vermeld dat Arend Hilhorst de oprichter was van de Huisvlijtschool, een hobbyclub zouden we nu zeggen. Hij zat verder in het bestuur van het Nut van het Algemeen en van de plaatselijke Nutspaarbank.

Door zijn grote kennis van het dorp en zijn bewoners was hij een uitstekend raadslid. Vanaf 1881 is hij, op een korte onderbreking na, tot zijn dood raadslid gebleven. Na 1891 was hij wethouder.

[r.29] Aart van Ewijk A048

"Hij was rechtvaardig en handelde met gezag." Van Ewijk was van 1862 tot 1906 hoofd van de Openbare School in Oosterbeek. Na zijn installatie door de

president van de schoolcommissie, Jan van 's Gravenweert, moest hij beginnen in twee ellendige lokalen met ongeveer 240 leerlingen, geholpen door een onderwijzer en vier kwekelingen. In juni 1864 werd er een nieuw gebouw betrokken met drie lokalen elk bestemd voor 110 tot 120 kinderen. Op den duur waren het er 130 tot 140 per lokaal. In 1880 werd het gebouw uitgebreid. Door zijn lange dienstbetrekking kwam het regelmatig voor dat drie generaties bij “de bovenmeester” op school geweest waren: van grootouders tot kleinkinderen. Hij was een gewaardeerd en vereerd onderwijzer die met een enkele oogopslag de orde kon handhaven. De journalist die bij gelegenheid van zijn begrafenis verslag doet, is duidelijk ook een oud-leerling. Hij schrijft:” Onze vriend, dat was hij gedurende onze schooljaren, dat wilde hij blijven gedurende ons verdere leven” Anderen zeiden: ”Meester Van Ewijk heeft in Oosterbeek geene vijanden.” Hij heeft velen geadviseerd bij de beroepskeuze.

[richting Baarhuisje eerste pad rechts nemen, dan rechtsaf naar de laatste 2 graven]

[30] Jhr. Mr. Jan Jacob de Rovere van Breugel A007

De enige zerk met een familiewapen. Op het schild staan drie molenijzers. (Dit is een lager van een molensteen om de druk van het malen te regelen). Het kan betekenen dat de familie het maalrecht bezat of het stapelrecht van te malen grondstof. Ze waren oorspronkelijk vaak eigenaar van een molen. Op een banderol rond het schild staat de wapenspreuk: “In Trinitate Fortitudo”, dit betekent: Kracht in Drievuldigheid. Boven het wapenschild is als helmteken een hazewind afgebeeld.

[31] Familiegraf Backer A001-A002+A004-A005

Jarenlang is dit familiegraf anoniem geweest omdat de originele grafsteen verloren is gegaan en vervangen door een grindbetonplaat. In 2012 is het grafmonument gerestaureerd, waarbij een nieuwe, Belgisch hardstenen grafzerk met tekst werd geplaatst.

Elf nazaten van Johannes (Jan) Backer (1790-1872) liggen hier begraven. Industrieel, koopman en boer, werd Backer in 1814 eigenaar van landgoed De Oorsprong; in 1829 werd hij burgemeester/ secretaris van de gemeente Renkum en in 1850 tevens van de gemeente Doorwerth. Verschillende zonen van Backer senior, te weten Johannes Backer (1818-1882) en Evert Jan Backer (1825-1885), alhier begraven, zijn in de regio o.a. ondernemer, steenfabrikant en onroerendgoedhandelaar geweest. De pater familias is niet in deze kelder begraven, maar op het kerkhof van het oude kerkje van Oosterbeek, waar ook zijn echtgenote en twee (jong overleden) kinderen begraven zijn.

[op de terugweg, meteen rechts]

[Th.V. 2007]

Bij de bank op het grasveld staat een jonge zuileik. Deze boom is in november 2007 geplant door de vrijwilligers van de Stichting Begraafplaats Fangmanweg Oosterbeek ter herinnering aan Theo Vermeulen.

Theo is jarenlang als vrijwilliger en secretaris/penningmeester zeer actief geweest voor de stichting. Hij was de grote initiatiefnemer en stimulator bij de grote en kleine restauraties en bij diverse activiteiten die vanaf het begin van de stichting hebben plaatsgevonden op de begraafplaats. Vooral voor de restauratie van de grafmonumenten van Jan van 's Gravenweert en Jacob van Lennep heeft hij zich bijzonder ingespannen.

Veel te vroeg is hij in juli 2007 overleden. Hij is elders begraven, maar deze zuileik met het hardstenen paaltje aan zijn voet – met Theo's initialen en sterfjaar – houden de herinnering aan hem levend.

[1.32]

Hier stond een dode boom die geheel omstrengeld was met klimop waarvan de ranken meer dan polsdik waren. In 2017 is de boom omgewaaid en verwijderd. De graven waren zwaar beschadigd, maar zijn hersteld door de gemeente.

[1.33] Barend van Zoest B037

“De onderscheiding, die hij genoot, de hulde, die zijn gevoelens ondervond, verdiende hij geheel” aldus Jan Kneppelhout, heer van de Hemelsche Berg, aan de geopende groeve. De bekende letterkundige hield een verheven grafrede, die hij ook nog liet drukken. Tevens zorgde hij voor een grafzerk voor de man die niet alleen zijn hooggewaardeerde, trouwe boswachter was geweest, maar ook de “stille verzorger van schamelen en misdeelden”, als armenverzorger van de Hervormde gemeente. Het voltallige personeel van de Hemelsche Berg woonde de indrukwekkende plechtigheid bij.

[34]

In het gazon, afdeling D, staan een aantal Zomereiken, waarvan sommige in de loop van de tijd een majestueuze omvang en vorm hebben gekregen. We kunnen aannemen dat de meeste eiken geplant zijn bij de inrichting van de begraafplaats rond 1855. Een eenvoudige berekening leert dat ze dus ruim 150 jaar oud zijn. Van een enkele eik vermoeden we dat deze op natuurlijke wijze is ontstaan als zaailing en verder uitgegroeid is tussen de andere.

Opmerkelijk: recht achter het baarhuisje staat een hekwerk, deels vergroeid met de Tuja, maar zonder graf. Ooit is men vergeten dit hekwerk terug te zetten om een steen.

[35]

Aan weerszijden van de toegangspoort, waar nu struiken staan, was voor de tachtiger jaren van de vorige eeuw de plaats van de kindergrafjes. Toen de begraafplaats werd opgeknapt en een parkachtig karakter moest krijgen, zijn deze geruimd. Opvallend is de prachtige verstrengeling van hek en beuk tot één geheel.

